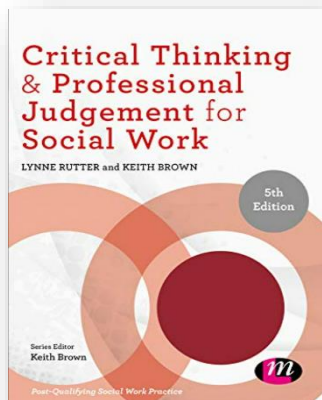

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

ปรินดา ตาสี¹

Parinda Tasee²

ชื่อหนังสือ: Critical Thinking and Professional Judgement for Social Work

ผู้แต่ง: Lynne Rutter, Keith Brown

สำนักพิมพ์: Sage Publications Ltd

ครั้งที่พิมพ์: ครั้งที่ 5

ปีที่พิมพ์: 2020

จำนวนหน้า: 87 หน้า

“การคิดอย่างมีวิจารณญาณ” เป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญในการใช้ชีวิตและทำงานในศตวรรษที่ 21 อยู่ในองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่ง การคิดเชิงวิจารณ์ นั้น ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Critical thinking พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่าวิจารณ์ว่าเป็นคำนาม แปลว่า "ปัญหาที่สามารถรู้หรือให้เหตุผลที่ถูกต้อง" ในขณะเดียวกันก็มีผู้แปลคำภาษาอังกฤษดังกล่าวว่า "การคิดเชิงวิพากษ์" แต่วิพากษ์แปลว่า "การพิจารณาตัดสิน" ซึ่งไม่ตรงกับแนวคิดของ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ศูนย์ลำปาง ลำปาง ประเทศไทย E-mail: tparinda@tu.ac.th

² Assistant Professor Dr., Lecturer of Social Administration, Thammasat University, Lampang Campus, Lampang, Thailand.

Critical thinking ค่อนข้างมากเพราะ Critical thinking สอนให้คิดด้วยปัญญา ด้วยหลักเหตุและผลและไม่ตัดสินชี้ขาดผิดถูก

ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาการสร้างพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็น กระแสหลักหนึ่งในการพัฒนาพาผู้เรียนทุกสาขาอาชีพ รวมไปถึงการศึกษางาน สังคมสงเคราะห์ที่มีบริบทของการเรียนรู้และการทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ที่มีความเป็นวิชาชีพเฉพาะ และต้องประยุกต์ใช้ความรู้ทางศาสตร์ต่าง ๆ ผสมกับความ เป็นศิลป์ เพื่อให้เกิดการแทรกแซง (Intervention) ให้กับผู้ใช้บริการตั้งแต่ ระดับบุคคล กลุ่ม ครอบครัว และชุมชน โดยกระบวนการหนึ่งในการจัดการ เรียนรู้ในการศึกษาสังคมสงเคราะห์ในทุกระดับได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาที่ เน้นเรื่องการใช้ทักษะทางความคิด (Cognitive) โดยสังเกตได้จากการจัดการ เรียนการสอนและการประเมินผลที่เป็นการอภิปรายกรณีศึกษาาร่วมกันในห้อง เรียน การเขียนบทความทางวิชาการ การประเมินผลด้วยข้อสอบอัตนัยเกือบ ทุกวิชาที่นักศึกษาหรือผู้เรียนในหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ทุกคน จำเป็นต้องฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้

จากการค้นหาหนังสือที่ว่าด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับความเป็น วิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ผู้เขียนบทความจึงได้พบกับหนังสือเล่มนี้ที่มีชื่อว่า “Critical Thinking and Professional Judgement for Social Work” หรือ แปลเป็นไทยว่า “การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการใช้ดุลพินิจทางวิชาชีพ สำหรับงานสังคมสงเคราะห์” โดยหนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับ หลักและการประยุกต์การใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ การไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณ การเขียน การฝึกฝนความคิดวิจารณ์ และสุดท้ายคือการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น ได้นำเสนอแนวคิดและ กระบวนการฝึกทักษะเพื่อการปฏิบัติการทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการใช้ดุลพินิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการ พัฒนาทางวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ดังนั้น ผู้เขียนบทความในฐานะเป็น ส่วนหนึ่งของการผลิตบัณฑิตสังคมสงเคราะห์ จึงเล็งเห็นว่าการคิดอย่างมี

วิจารณ์งานนั้นมีความสำคัญยิ่งต่อการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นพื้นฐานให้กับผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการทำงานทั้งในด้านการเขียนรายงานกรณีศึกษา การรายงานฐานะที่เป็นผู้จัดการรายกรณี รวมไปถึงเป็นพื้นฐานในการสื่อสารกับทีม สหวิชาชีพ ให้มีความเป็นมืออาชีพต่อไป

สาระสำคัญ

หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งสิ้น 8 บท ได้แก่ บทที่ 1 หนังสือเล่มนี้เหมาะกับใครและจะช่วยให้ได้อย่างไร บทที่ 2 หลักการสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ บทที่ 3 การใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์เพื่อการตัดสินใจอย่างมีอาชีพ บทที่ 4 การนำองค์ความรู้สู่การปฏิบัติ บทที่ 5 การสะท้อนอย่างมีวิจารณญาณ บทที่ 6 แนวทางการเขียนบทสะท้อนคิดในทางวิชาการ บทที่ 7 การพัฒนาการปฏิบัติงานด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ บทที่ 8 การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยวิธีคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยในแต่ละบทมีสาระสำคัญ ดังนี้

บทที่ 1 หนังสือเล่มนี้เหมาะกับใครและจะช่วยให้ได้อย่างไร

ในเนื้อหาของหนังสือกล่าวว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นหลักสำหรับผู้เรียนและผู้ปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์วิชาชีพทุกคน ในด้านการศึกษาสังคมสงเคราะห์ที่ได้รับอิทธิพลจากนโยบายและการปฏิรูปด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน และด้วยบริบทสังคมที่ยังปรากฏความเหลื่อมล้ำ เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต จึงเป็นโจทย์สำคัญที่ต้องถูกปรับให้สอดคล้องกับความเป็นพลวัตของสังคมอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดี การใช้เหตุผลอย่างมีอาชีพ และการตัดสินใจยังคงมีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ให้เกิดมุมมองและการใช้ดุลยพินิจเพื่อพัฒนางานทางสังคมใหม่ๆ ที่อยู่บนพื้นฐานข้อมูลและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ รวมไปถึงในการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปริญญาตรีถึงระดับปริญญาเอก ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงถูกฝังอยู่ในมาตรฐาน

การประเมินผลการศึกษาของผู้เรียนในรูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยจัดให้ผู้เรียนได้ฝึกความคิดเชิงวิพากษ์จาก การทำงานในสถานการณ์ที่ซับซ้อน การใช้อำนาจและความรับผิดชอบจากบทบาทของความเป็นนักสังคมสงเคราะห์ การจัดการความเสี่ยง และการตัดสินใจอย่างรอบรู้ การใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจทางสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น นอกจากนี้การพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง (Continuing professional development) ผู้ประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ยังคงต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดอายุการทำงานในสายงานสังคมสงเคราะห์ของตนเพื่อให้เกิดและพัฒนาทักษะและความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ และเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างปลอดภัย ถูกกฎหมาย และมีประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นหนึ่งในข้อกำหนดของจรรยาบรรณทางวิชาชีพ

ในฐานะของการเป็นผู้ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ที่ต้องปฏิบัติงานภายในกรอบมาตรฐานทางวิชาชีพจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ในขณะเดียวกันนักสังคมสงเคราะห์ก็ยังคงคาดหวังจากผู้บังคับบัญชา สหวิชาชีพในองค์กรให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมวัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้และการพัฒนางานในองค์กร เช่น การจัดหาประสานทรัพยากร การสร้างการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภายนอก การจัดการความรู้ การอภิปรายในการจัดการรายกรณี และการศึกษาวิจัย บทบาทของความเป็นผู้นำในการพัฒนาและสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้เช่นนี้ จำเป็นต้องได้รับรายงานผลที่มีคุณภาพเชิงวิชาการ การเขียนงานและการบันทึกอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีความน่าเชื่อถือได้และมีประสิทธิภาพที่ก่อให้เกิดการพัฒนางานได้ ดังนั้น การสร้างให้นักสังคมสงเคราะห์มีทักษะของการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะนำไปสู่ประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองในงานและพัฒนาการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กรและวิชาชีพต่อไป

บทที่ 2 หลักการสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ลักษณะของการเป็นที่มีความคิดเชิงวิพากษ์จะชัดเจนเมื่อมีสถานการณ์เกิดขึ้น แล้วมีการโต้ตอบให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ ที่ได้ผ่านพิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์ ใช้ดุลพินิจในการประเมินเพื่อตัดสินใจ และอภิปรายเหล่านั้นกับผู้อื่น ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ส่วนใหญ่จึงจำเป็นต้องสังสมทักษะและประสบการณ์เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและข้อมูลแวดล้อมที่มากพอแทนการถกเถียงเพื่อหาข้อยุติ หรือหาข้อถูกผิด แต่ควรเป็นการอภิปรายต่อยอดเพื่อให้เกิดการพัฒนา การคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น ได้ใช้วิธีการเรียนรู้ของบุคคลเป็นองค์ประกอบหลัก การคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่ได้เกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนแปลงธรรมชาติของมนุษย์ หรือสร้างทำเป็นว่าเราสามารถทำได้หรือควรทำทุกอย่างด้วยความเป็นเหตุผลตลอดเวลา แต่เป็นการเรียนรู้ที่จะรู้จักข้อจำกัดของตนเองและของผู้อื่น และรู้ว่าเมื่อใดควรหยุด คิดอีกครั้ง และค้นหาคำถามที่ถูกต้องเพื่อหาคำตอบว่าเกิดอะไรขึ้น การคิดอย่างมีวิจารณญาณอาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในวิธีคิดของเราและการพัฒนาการความคิดที่เกิดจากการมีข้อสงสัยและไตร่ตรองอย่างรอบคอบถี่ถ้วน

การคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น ไม่ควรสร้างการเหยียดหยามให้กับมุมมองของผู้อื่นที่แตกต่างจากของตนเอง แต่ควรเป็นมุมมองที่สะท้อนจากความมั่นใจในข้อมูลของตนมีเป็นอย่างดี เนื่องจากผู้คนแตกต่างกันไปตามความสามารถ และประสบการณ์ วิธีคิดเชิงวิพากษ์จึงเป็นเรื่องส่วนบุคคลเพื่อพัฒนาความเป็นปัจเจกบุคคลเหล่านี้ จึงได้กล่าวถึงแหล่งทรัพยากรทางปัญญาที่สำคัญต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ 5 ประการ ได้แก่ 1) องค์ความรู้เบื้องต้น 2) แนวคิดเชิงวิพากษ์ 3) มาตรฐานการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4) กลยุทธ์ของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5) อุปนิสัยส่วนบุคคล

หลักสำคัญที่จะเป็นการให้เหตุผลในการคิดประกอบด้วย 3 ประเภท ได้แก่ 1) การให้เหตุผลแบบนิรนัย (Deductive) การให้เหตุผลจากบนลงล่าง (Top-down logic) หมายถึง ลักษณะการให้เหตุผลเป็นการนำความรู้พื้นฐาน

ซึ่งอาจเป็นความเชื่อ ข้อตกลง กฎ หรือบทนิยาม ซึ่งเป็นสิ่งที่รู้มาก่อน และยอมรับว่าเป็นความจริงเพื่อหาเหตุผลนำไปสู่ข้อสรุป เป็นการอ้างเหตุผลที่มีข้อสรุปตามเนื้อหาสาระที่อยู่ภายในขอบเขตของข้ออ้างที่กำหนด 2) การให้เหตุผลแบบอุปนัย (Inductive) เป็นวิธีการสรุปผลมาจากการค้นหาความจริงจากการสังเกตหรือการทดลองหลายครั้งจากกรณีย่อยๆ แล้วนำมาสรุปเป็นความรู้แบบทั่วไป และ 3) การให้เหตุผลแบบจารณัย (Abductive) คือการคาดเดาสาเหตุที่จะอธิบายข้อเท็จจริงจากการสังเกต การคิดแบบจารณัยเกิดขึ้น เมื่อคนเราพยายามคิดหาสาเหตุของผลที่เกิดขึ้นแล้ว และผลของการคิดแบบจารณัยคือ “สมมติฐานเชิงอธิบาย” (Explanatory hypothesis) ที่อธิบายว่า สาเหตุและกระบวนการของผลนั้นคืออะไร กล่าวได้ว่าประเภทของการคิดเหล่านี้พื้นฐานมาจากการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นในจุดเริ่มต้นของความสามารถในการวิพากษ์จึงจำเป็นต้องทำให้ผู้เรียนฝึกให้เป็นเหตุเป็นผลเพื่อการอธิบายโดยใช้หลักการเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำหรับการฝึกทักษะ

นอกจากนั้น ปัจจัยสำคัญในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของบุคคลที่มีความต่างกันคือ 1) ความรู้ 2) อำนาจหน้าที่ และ 3) ความเต็มใจที่จะสงสัย โดย 'ความรู้' นั้นเป็นทรัพยากรทางปัญญาแรกของบุคคลที่เป็นความรู้พื้นฐาน “อำนาจหน้าที่” จะเกี่ยวข้องกับการใช้แนวคิด มาตรฐาน และกลยุทธ์ที่สำคัญของแต่ละงาน และ 'ความเต็มใจที่จะสงสัย' จะเป็นนิสัยของจิตใจของเรา อย่างที่เราเห็น การคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นไม่สามารถคิดว่าเป็นสิ่งที่หาทางออกที่สมบูรณ์แบบได้ แต่ทักษะและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณช่วยให้สามารถตัดสินใจหรือดำเนินการที่มีคุณภาพดีที่สุดสำหรับสถานการณ์ที่เราเผชิญ แต่เรายังคงต้องพัฒนาความเข้าใจที่พัฒนาวิธีคิดในการทำงานของตนเองตามสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขข้อจำกัดที่แต่ละคนต้องเผชิญ

บทที่ 3 การใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์เพื่อ การตัดสินใจอย่างมีอาชีพ

ความจำเป็นในการกำหนดเป้าหมาย การสื่อสาร และการใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจนั้นเป็นส่วนสำคัญของวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ เห็นได้ชัดว่าขั้นตอนของการใช้ดุลยพินิจเพื่อการตัดสินใจเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นของการปฏิบัติและสามารถจัดการกับสถานการณ์ได้ อย่างไรก็ตาม สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นแนวทางที่ไม่เพียงพอสำหรับสถานการณ์ใหม่และสถานการณ์ที่ไม่ปกติ เนื่องจากขาดความสมบูรณ์ในสองแนวทางหลัก ประการแรก ผู้ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์อาจไม่ได้ตัดสินใจอย่างมีวิจารณ์ญาณและคำนึงถึงสถานการณ์เฉพาะบางประการ ประการที่สอง พวกเขายังไม่สามารถผสมผสานทักษะ ความรู้ และความสามารถเฉพาะบุคคลประกอบกันเป็นดุลยพินิจและความเชี่ยวชาญระดับมืออาชีพ โดยในหนังสือเล่มนี้กล่าวว่าเมื่อการปฏิบัติลดลงเป็นขั้นตอนทางเทคนิค จะผ่านนามธรรมของ 'แกนเหตุผล' ซึ่งเป็นสูตรทั่วไปที่ชัดเจนซึ่งสามารถทำซ้ำและควบคุมได้ ปัญหาคือสิ่งนี้นำมาซึ่งการปลุกฝังความรู้โดยนัยในการปฏิบัติงานอย่างเชี่ยวชาญของงานที่มีลักษณะเฉพาะของการปฏิบัติจากความฉับไวและความแปลกประหลาดของสถานการณ์เฉพาะที่นำไปใช้ และจากประสบการณ์และอุปนิสัยของผู้ปฏิบัติงาน ผลก็คือกลายเป็นโหมดการฝึกฝนที่พิสูจน์ได้ของผู้ประกอบวิชาชีพ นำเสียดายที่บางองค์กรหรือบางทีมแสดงวัฒนธรรม 'การสั่งการและควบคุม' ซึ่งการพึ่งพาขั้นตอนได้กลายเป็นสิ่งที่โดดเด่น อย่างไรก็ตาม มันอยู่ในบริบทของ 'วัฒนธรรมการเรียนรู้' ที่เปิดกว้างมากขึ้น ซึ่งผู้ปฏิบัติงานอาจมีอิสระในการพัฒนาและใช้ความเชี่ยวชาญของตน และวิจารณ์ญาณในการตอบสนองที่เหมาะสมและ/หรือสร้างสรรค์มากขึ้นภายในแนวทางที่กำหนดที่จำเป็น

ประเด็นสำคัญที่สำคัญเพื่อการตัดสินใจอย่างมีอาชีพมีประสิทธิภาพและมีผลกระทบที่เหมาะสม ผู้ปฏิบัติงานทุกคนจะต้องมีความเป็นผู้นำตามคุณค่าที่ชัดเจน กรณียของการดำเนินงานกับการให้ความช่วยเหลือกลุ่ม

เพราะบางด้วยการสังเคราะห์อาจแสดงให้เห็นถึงความต้องการความรับผิดชอบส่วนบุคคลมากกว่าความเป็นวิชาชีพ หากไม่มีความเป็นผู้นำทางศีลธรรมที่ชัดเจนบนพื้นฐานของการตัดสินใจแบบมืออาชีพ ค่านิยมและมาตรฐาน วัฒนธรรมก็จะทำให้เป็นการทำงานเฉพาะหน้าเท่านั้น การตัดสินใจทางศีลธรรมอย่างมืออาชีพมีประเด็นสำคัญที่เราากำลังพยายามทำคือการประกอบวิชาชีพอย่างมีคุณภาพครอบคลุมถึงความเป็นผู้นำของแต่ละบุคคลโดยพิจารณาจากวิจารณญาณที่ดีซึ่งได้มาจากชุดมาตรฐานทางศีลธรรมของวิชาชีพ มืออาชีพทุกคนสามารถเป็นผู้นำเพื่อให้แน่ใจว่าไม่เพียงแต่มีแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เท่านั้นที่ได้รับการส่งเสริม แต่บรรยากาศในการทำงานก็ได้รับการพัฒนาเช่นกัน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลทุกคนมีความชัดเจนว่าจะไม่ยอมรับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมในรูปแบบใดๆ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือยิ่งเรารู้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์และบริบทแวดล้อมของสิ่งที่ต้องตัดสินใจอยู่มากเท่าไรก็ยิ่งดีเท่านั้น ซึ่งรวมถึงแนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม และวิธีการปฏิบัติที่มีอยู่ ตลอดจนข้อมูลพื้นฐานซึ่งช่วยอธิบายช่วงของตัวเลือกที่มีให้ชัดเจน อย่างไรก็ตาม ต้องใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ดังนั้น 'บริบท' จึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่าอะไรจะเป็นการนำไปใช้เพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสมหรือสมเหตุสมผล โดยเฉพาะงานด้านสังคมสงเคราะห์ที่มีความละเอียดอ่อนและความซับซ้อนของปัญหา จะช่วยให้สามารถพิจารณาอย่างมีความถี่ถ้วน ว่า คุณรู้หรือไม่ว่าคุณไม่รู้อะไร คุณแน่ใจได้ไหมว่าคุณไม่ได้พลาดบางสิ่งที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน คุณจะทราบข้อมูลเพิ่มเติมได้อย่างไร แหล่งที่มาของข้อมูลคุณคืออะไร ใครจะเป็นผู้ให้คำตอบ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้คุณสังเกตสังคมสงเคราะห์ที่ใช้ประเมินเพื่อการตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 4 การนำองค์ความรู้สู่การปฏิบัติ

การใช้ความรู้เพื่อนำไปสู่ปฏิบัติอย่างมีวิจารณญาณ เมื่อเราพิจารณากระบวนการนี้อย่างละเอียดมากขึ้น เราจะเห็นว่าความรู้ที่เป็นวิชาการ เช่น

แนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัย สามารถบอกแนวทางเพื่อการปฏิบัติได้เท่านั้น ไม่สามารถทำนายหรือควบคุมสิ่งที่จะเกิดขึ้นในสถานการณ์จริงได้อย่างแน่นอน วิธีการทางทฤษฎี แบบจำลอง และกรอบแนวคิดมีส่วนช่วยอธิบายโลกที่เราเป็นอยู่ ว่าหลักการการปฏิบัติคืออะไร และทำอย่างไร ตลอดจนหลักฐานการวิจัย เป็นเอกสารที่มีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการทำงานในวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้เราได้รับข้อมูลและมีความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ตลอดจนวิธีการดำเนินงานและคาดคะเนผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถละเลยได้ เพราะในความเป็นจริงบางปัญหาที่มีความซับซ้อนและมีความไม่แน่นอน เราจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ทางทฤษฎีที่เป็นมาตรฐาน หรือข้อมูลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สามารถให้คำตอบได้ทั้งทางตรงทางอ้อม ดังนั้น วิธีที่เราจัดการความรู้ทางวิชาการให้นำไปสามารถนำไปปฏิบัติได้จำเป็นต้องปรับเข้ากับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ โดยเชื่อมโยงกับความรู้ที่เรามีอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นแนวคิด กฎเกณฑ์ หรือขั้นตอนที่เป็นแบบแผนดั้งเดิม

ในทางปฏิบัติบทนี้ได้ให้แนวคิดในการตั้งคำถามกับตนเองในด้านการนำแนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัย ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างน่าสนใจ เช่น อะไรคือ หลักฐานเชิงประจักษ์ที่พิสูจน์เพื่อสนับสนุนทฤษฎีนี้ ทฤษฎีนี้เปรียบเทียบและแตกต่างกับแนวทางทฤษฎีอื่นๆ อย่างไร เรามั่นใจได้แค่ไหนว่าการศึกษานี้เกิดจากตัวแทนของประชากรเป้าหมายและการศึกษานี้เกี่ยวข้องกับผู้ใช้บริการของเราหรือไม่ ผู้เขียนมีความลำเอียงต่อผลการศึกษานี้หรือไม่ การอ้างอิงเอกสารที่เกี่ยวข้องมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ เป็นต้น ทั้งนี้ การเรียนรู้หรือการพัฒนาความรู้ไปสู่การปฏิบัติอาจเกิดขึ้นโดยธรรมชาติไม่จำเป็นต้องถูกวางแผนอย่างรัดกุม เพราะสิ่งใดที่ปฏิบัติด้วยความมีสติและตั้งใจเป็นสิ่งที่เป็นไปตามหลักการทางสังคมสงเคราะห์ ซึ่งหลักการเหล่านี้มักจะขึ้นอยู่กับการรู้เชิงทฤษฎี ประสบการณ์ ตลอดจนค่านิยม ที่เป็นใจสำคัญของการปฏิบัติงาน

บทที่ 5 การสะท้อนอย่างมีวิจารณญาณ

การสะท้อนตน มีอยู่ 2 ลักษณะคือ การสะท้อนหลังจากที่ได้กระทำสิ่งๆ นั้นไปแล้ว และ การสะท้อนในระหว่างกระทำสิ่งเหล่านั้นอยู่ว่าเราทำอะไรเพื่ออะไร นั้น เมื่อการสะท้อนตนเกิดขึ้นเมื่อเรานึกย้อนกลับไปถึงสิ่งที่ทำไปแล้ว เราจะเห็นถึงภาพสะท้อนในการกระทำของตน แต่ดูเหมือนว่าโดยทั่วไปเมื่อเราทำบางสิ่งบางอย่างแล้วเราอาจไม่ค่อยมีเวลาหรือโอกาสที่จะไตร่ตรองหรือวิเคราะห์เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านั้นอย่างมีสติ หลายคนใช้วิธีการทบทวนตนเองจากการจดบันทึก ทำแผนผังความคิด หรือบางคนอาจจะขอเวลานิ่งๆ อยู่เงียบๆ เพื่อทบทวนและตรึกตรอง อย่างไรก็ตามวิธีการเหล่านี้เป็นแนวทางที่นำไปสู่การเรียนรู้ตนเองผ่านประสบการณ์บทเรียนที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่สิ่งใหม่ที่ดีกว่าเดิม ทักษะการสะท้อนตนนี้เป็นทักษะที่ต้องใช้การฝึกฝนตนเองตามความเหมาะสมและความถนัดของแต่ละบุคคล ควรฝึกตั้งคำถามกับตนเองบ่อยๆ เพราะมันเป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดกับบุคคลทุกคนโดยอัตโนมัติ ต้องอาศัยเวลา ความมุ่งมั่น และการได้รับการสนับสนุน

โมเดลของการสะท้อน ได้ถูกเสนอขึ้นมาในการออกแบบการเรียนรู้ กลุ่มสาขาทางสุขภาพและงานด้านสังคม มีชื่อว่า “Me My More Must” วิธีการนี้มุ่งให้ผู้เรียน สิ่งนี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนและผู้ปฏิบัติงานพิจารณาว่าพวกเขาเป็นใครและผลกระทบของงานที่ทำเป็นอย่างไร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้เข้าใจว่าค่านิยมใดที่ควบคุมหรือมีอิทธิพลต่อการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานในวิชาชีพของพวกเขา ได้แก่

- Me: ฉันคือใคร/ค่านิยมใดที่มีความสำคัญต่อการเป็นตัวฉัน/ค่านิยมใดที่มีความสำคัญต่อการเป็นบุคลากรทางการแพทย์ที่ฉันอยากเป็น

- My: ฉันมีความคิดและความรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับประสบการณ์สถานการณ์ หรือเหตุการณ์ในการเรียนรู้/ฉันมีข้อกังวลอะไรเกี่ยวกับตัวเองบ้าง / ฉันมีความกังวลอะไรจากบุคคลอื่นที่อาจจะมาเกี่ยวข้องกับสถานการณ์เช่นนี้

- More: มีคำถามอะไรเกิดขึ้นจากประสบการณ์ สถานการณ์ หรือเหตุการณ์ ที่ได้รับ/ได้ข้อคิดอะไรบ้างจากประสบการณ์ สถานการณ์ หรือเหตุการณ์นี้/อะไรทำให้ฉันประหลาดใจหรืองงงวยเกี่ยวกับประสบการณ์ สถานการณ์ หรือเหตุการณ์นี้

- Must: ฉันต้องทำอะไรตอนนี้เพื่อระบุความต้องการในการเรียนรู้ของฉัน/ฉันต้องทำอะไรเพื่อระบุเป้าหมายการเรียนรู้ของฉัน/ฉันต้องค้นหาอะไรบ้างที่มีคุณค่าต่อการเป็นบุคลากรทางการแพทย์ที่ฉันอยากเป็น

บทที่ 6 แนวทางการเขียนบทสะท้อนคิดทางวิชาการ

โดยทั่วไปแล้วการมอบหมายงานเขียนเชิงวิชาการในชั้นเรียนเป็นงานที่ผู้เรียน จำเป็นต้องได้ตรง ใช้หลักฐานทางวิชาการที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจและการใช้ความรู้ทางวิชาการและความรู้ที่เหมาะสมกับโจทย์หรือปัญหาที่ได้รับมอบหมายให้เขียน เพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้ที่ได้รับและการพัฒนาวิชาชีพของผู้เรียน ดังนั้น การเขียนสะท้อนคิดทางวิชาการจึงไม่ใช่คำอธิบายเพื่อพรรณนาเหตุการณ์หรือความรู้สึกของผู้เรียนที่มีต่อประเด็นปัญหา แต่ควรให้ผู้เรียนได้แสดงผลการเรียนรู้ที่ได้จากการคิดเชิงวิพากษ์และการไตร่ตรอง

การประเมินผลการเรียนรู้ทางวิชาการของผู้เรียนนั้น สามารถประเมินได้จากงานเขียน เช่นเดียวกับการประเมินคุณวุฒิที่สูงขึ้นส่วนใหญ่ ไม่ใช่จากสิ่งที่คุณคิดหรือทำ แต่วิธีที่คุณพูดออกมาต่างหากคือการให้คะแนน การเขียนการมอบหมายงานจึงมีความสำคัญเนื่องจากเป็นวิธีหลักในการแสดงถึงวิธีปฏิบัติที่มีอยู่หรือที่กำลังพัฒนาตามวัตถุประสงค์ในการประเมิน ผู้เรียนจะเข้าใจและเรียนรู้มากขึ้นในขณะที่กำลังเขียนเพราะกระบวนการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ นอกจากนี้การเขียนยังเป็นทักษะที่นักสาธารณสุขและนักสังคมสงเคราะห์ทุกคนต้องได้รับการพัฒนาเนื่องจากจำเป็นต้องใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานในกลุ่มผู้ให้บริการทุกระดับ ดังที่ Moon (1999a) เขียนว่าการเขียนช่วยให้ผู้เรียนโฟกัสการใช้เวลา ช่วยให้ผู้เรียนโฟกัสกรองเนื้อหาที่สำคัญ บังคับให้ผู้เรียนจัดระเบียบความคิดให้มีโครงสร้าง จนนำไปสู่

การสร้างหรือแนวคิดเทคนิคใหม่ๆ โดยในบทนี้ได้กล่าวถึงโครงสร้างการพัฒนาการเขียนข้อโต้แย้งไว้ 3 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 พัฒนามุมมองและเริ่มต้นสร้างข้อโต้แย้ง: ต้องรู้ตนเองว่าต้องการจะได้แย้งในสิ่งใดด้วยเหตุผลอะไรบ้าง กว้างๆ แต่ละเหตุผลเชื่อมโยงกันอย่างไร อะไรที่รู้อยู่แล้ว อะไรที่ต้องหาข้อมูลเพิ่มเติม

ระดับที่ 2 การให้เหตุผลอย่างมีโครงสร้างตามลำดับความสำคัญ: การเขียนข้อโต้แย้งโดยใช้เหตุผลจากงานวิจัย หรือสนับสนุนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยโฟกัสจากประเด็นใหญ่จนไปถึงประเด็นย่อย ต้องมีความมุ่งมั่นในข้อโต้แย้งของผู้เรียนเพราะเป็นปกติของงานวิชาการที่อาจจะไม่เหมือนใครหรือบางคนอาจเห็นว่าไม่เหมาะสม

ระดับที่ 3 พัฒนาจุดสำคัญของการโต้แย้งในแต่ละประเด็นโดยการใช้ย่อหน้า: เมื่อรวบรวมว่ามีเหตุผลสนับสนุนว่ามีกี่ประเด็นแล้ว ภายใต้เหตุผลแต่ละข้อในการเขียนแบ่งเป็นย่อหน้า เพื่อแสดงให้เห็นว่าเหตุใด ข้อมูลที่เขียนมีความเกี่ยวข้องกับโจทย์หรือประเด็นที่กำหนด โดยใช้หลักฐานสนับสนุนจากทฤษฎีการวิจัยนโยบาย กฎหมาย ประสพการณ์ ค่านิยมเพื่อหาหรือ ถกเถียงหรือท้าทายแนวคิดที่นำเสนอ และการเขียนเหตุผลหรือหัวข้อแต่ละข้อจะต้องมีข้อสรุปของตัวเอง ซึ่งจะเชื่อมโยงไปยังประเด็นสุดท้ายหรือข้อสรุปหลักที่อาจเริ่มต้นจากคำว่า “โดยภาพรวม...” เป็นต้น

นอกจากการเขียนในแต่ละระดับแล้วผู้เขียนหนังสือยังให้ความสำคัญกับภาษาที่ควรใช้เป็นภาษาเขียน การเขียนโดยต้องมีการอ้างอิง หลีกเลี่ยงคัดลอกผลงานวิชาการ (Plagiarism) ให้ความสำคัญกับการเลือกสรรวรรณกรรมที่มาสืบค้น ใช้การเรียกสรรพนามตนเองในการเขียนว่า “I” (ในภาษาไทยอาจมีหลายคำเช่น ข้าพเจ้า ดิฉัน กระผม นักศึกษา ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทและสถานการณ์นั้นๆ) และในประโยคสุดท้ายควรเน้นย้ำถึงจุดยืนในความเป็นตัวเองที่สัมพันธ์กับโจทย์หรือประเด็นที่ได้รับมอบหมายในการเขียน

บทที่ 7 การพัฒนาการปฏิบัติงานด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ในทุกวันผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์ต้องรับมือกับความซับซ้อนและความไม่แน่นอนของปัญหาที่เกิดจากการทำงาน วิธีแก้ปัญหาควรจะเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ซึ่งบางครั้งก็ยากที่จะคาดการณ์ผลลัพธ์ได้อย่างแน่นอน เพราะวิธีปฏิบัติเดียวกันอาจจะไม่ใช่ว่าเหมาะกับผู้ใช้บริการทุกคนได้ เชื่อว่าแทนที่จะเป็นการปฏิบัติที่มีแต่จำเป็นต้องถูกให้ปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัดทำให้บางครั้งผู้ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์เกิดสภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก (Dilemma) หากแต่ต้องการแนวทางปฏิบัติที่ช่วยให้สามารถจัดการกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอย่างสร้างสรรค์ตามบริบทได้

การที่ผู้ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ใหม่ที่เพิ่งเริ่มทำงานยังมีประสบการณ์น้อย อาจทำให้เกิดความวิตกกังวลเนื่องจากการขาดความมั่นใจ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการที่ดำเนินงานโดยอิงตามกฎเกณฑ์ แบบแผน คู่มือ เพื่อให้แน่ใจว่าพวกเขาไม่ได้ทำอะไรผิด อย่างไรก็ตามผลที่เกิดขึ้นคือการไม่สามารถทำให้เกิดความสร้างสรรค์ในงานของตนเองเป็นการทำตามที่เคยปฏิบัติงาน กฎเกณฑ์สำคัญสำหรับผู้ปฏิบัติงานในสถานการณ์เหล่านี้ คือ การสนับสนุนให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการมีส่วนร่วมของผู้อื่น เช่น ผ่านการทำงานกลุ่ม การให้คำปรึกษาจากเพื่อน กิจกรรมทีม สิ่งเหล่านั้นสามารถมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความมั่นใจผ่านการวิเคราะห์การปฏิบัติตามจุดแข็งที่แตกต่างกันตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

ในส่วนของนักสังคมสงเคราะห์ที่มีประสบการณ์ทำงานมาระดับหนึ่งจนมีความชำนาญแล้ว ส่วนหนึ่งมักจะให้ความเชื่อต่อมุมมองที่ใกล้เคียงกับตนเองและมีแนวโน้มที่จะลดคุณค่าหรือปฏิเสธข้อมูลที่ขัดแย้งกับความเชื่อของเขา สิ่งนี้ช่วยประหยัดเวลาและลดความรู้สึกถึงการถูกคุกคามน้อยลง เนื่องจากความรู้ต้องอาศัยการยืนยันความเชื่อ เมื่อเขาต้องตกอยู่ภายใต้ความแตกต่างประสบการณ์ของเขาจะกลายเป็นสถานการณ์ที่ไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้เนื่องจากไม่ได้สังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ดังนั้น เพื่อให้ผลประโยชน์ที่ควรเกิด

หลังจากการดำเนินการ อาจจะทำให้ความมั่นใจในแนวทางปฏิบัติที่ดีที่ได้ดำเนินการไปแล้วโดยการสนทนากับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องและการเขียนเอกสารสรุปบทเรียนรู้ในแต่ละเคส การประเมินผลการปฏิบัติตนเองจะช่วยให้พวกเขาเห็นว่าพวกเขาพลาดอะไรไปบ้างจากสิ่งที่ เป็นกิจวัตร และนำไปสู่การปรับใช้วิธีการ และแนวทางที่เหมาะสมกว่า การเรียนรู้สร้างความรู้ใหม่ พุดคุยกับผู้อื่น แบ่งปันความคิด นำไปใช้และเชื่อมโยงกับการปฏิบัติจะนำไปสู่การพัฒนางานมีประสิทธิภาพให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

การคิดอย่างมีวิจารณญาณจะไม่เกี่ยวกับความรู้สึกถูกคุกคามหรือถูกทำให้รู้สึกไม่มีค่าพอ แต่เป็นวิธีการเข้าถึงโลกแบบองค์รวม เปิดกว้าง และเป็นบวก และเป็นธรรมชาติ การตระหนักและยอมรับความไม่แน่นอนในการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพเป็นวิธีสำคัญในการลดความเครียด ไม่มีวิธีแก้ปัญหาที่สมบูรณ์แบบใด ดังนั้น จึงไม่สามารถเรียกให้ทำงานอย่างสมบูรณ์ได้ หากยอมรับความจริงที่ว่าสิ่งที่เราทำหรือตัดสินใจนั้นยังคงขึ้นอยู่กับสิ่งที่ไม่แน่นอนหรือเหตุการณ์ในอนาคต และทำงานในลักษณะที่คำนึงถึงสิ่งนั้น (เช่น ทบทวนสิ่งที่เราจัดการ ตัดสินใจ หรือทำอยู่เสมอ นี่คือความหมายของ 'การคิดอย่างมีวิจารณญาณ' และ การปฏิบัติอย่างมีวิจารณญาณไม่ได้เกี่ยวกับ 'ความแน่นอน' เพราะ สิ่งที่ 'แน่นอน' ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่ 'ถูกต้อง' แต่เกี่ยวกับความสามารถในการจัดการกับความไม่แน่นอนโดยใช้กระบวนการที่ดี ถูกต้อง และรับผิดชอบได้ และมีความเหมาะสม นอกจากนี้ การพัฒนาความเชี่ยวชาญสามารถกลายเป็นแนวปฏิบัติที่สร้างสรรค์ที่สำคัญ

บทที่ 8 การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยวิธีคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานมองว่าประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในการทำงานแต่ละครั้งเป็นสิ่งมีคุณค่าและเป็นบทเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มแรกจากการปฏิบัติและการร่วมมือกับผู้อื่นในการเรียนรู้ และจะเป็นส่วนสำคัญต่อการสร้างทักษะของการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือเรียกว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ ที่จะช่วยให้

ผู้ปฏิบัติงานสามารถเริ่มในการวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ของพวกเขา สร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของตนเอง ระบุ ค้นหา และประเมินทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อการเรียนรู้ เลือกและใช้ กลยุทธ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม และสุดท้ายคือการประเมินผลการเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะที่มีประโยชน์ แต่ในทางเดียวกันองค์กรก็ควรส่งเสริมให้มีบรรยากาศที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สร้างการมีส่วนร่วมกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานค้นหาและสะท้อนความคิดเห็นจากผู้ให้บริการหรือเพื่อน ทั้งเป็นทางการจากเวทีการประชุม หรือการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการจะครอบคลุมเหตุการณ์ต่างๆ เช่น การสังเกต การป้อนกลับ บทสนทนา และการทำงานร่วมกัน และมักจะส่งผลให้เกิดความรู้หรือความเข้าใจใหม่ๆ ที่แฝงหรือถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถทั่วไปของบุคคล แทนที่จะเป็นสิ่งที่ 'เรียนรู้' อย่างไรก็ตาม เป็นพื้นที่สำคัญสำหรับการพัฒนาทางวิชาชีพ

การใช้คำถามในการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติที่ช่วยให้เพื่อนร่วมงานได้รับข้อมูลเชิงลึกใหม่โดยสอบถามความคิดเห็นและเหตุผลของบุคคลอื่น และสนับสนุนให้พวกเขาตั้งคำถามกับตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแงุ่มที่พวกเขาอาจไม่เคยพิจารณามาก่อน พวกเขาใช้คำถามการคิด (ถามเกี่ยวกับสิ่งที่รู้หรือเข้าใจเพื่อให้ได้ภาพโดยละเอียดและสำรวจข้อเท็จจริง ฯลฯ) คำถามความรู้สึก (ถามเกี่ยวกับสิ่งที่รู้สึกเพื่อสนับสนุนและท้าทายสิ่งนี้) และคำถามที่เป็นการสร้างแรงจูงใจ (ถามเกี่ยวกับแรงผลักดัน และแรงจูงใจในการทำสิ่งต่างๆ เพื่อมองไปข้างหน้าและลงมือทำ) การตั้งคำถามกับใครสักคนเพื่อกระตุ้นให้ตรวจสอบตนเองในประเด็นดังกล่าวไม่ควรถูกมองว่าเป็นพฤติกรรมที่ดูหมิ่น คุณคาม หรือโจมตีความนับถือตนเองของผู้ปฏิบัติงาน แต่เป็นวิธีที่ผู้เรียนรับรู้การกระทำซึ่งจะนำไปสู่การตอบสนองความรู้ของพวกเขา สิ่งเหล่านั้นคือ การตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดกรอบคำถามที่มีความเข้าใจลึกซึ้งและเห็นอกเห็นใจอย่างมีทักษะ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการวิเคราะห์และท้าทายความคิด

ดังนั้น การเรียนรู้จึงไม่ได้คงอยู่แต่กับตัวบุคคลเท่านั้น จำเป็นต้องมีการนำและถ่ายโอนอย่างเหมาะสมเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นในองค์กร

เพื่อการปรับปรุงประสิทธิภาพที่ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ในไม่เพียงพอ ในตัวเองเสมอไปที่จะนำมาซึ่งการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ในวงกว้าง แต่สามารถช่วยสนับสนุนการพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้ในระดับ Micro ในระดับองค์กรอาจเป็นประเด็นที่ผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องอาจพูดคุยหรือสำรวจเพิ่มเติมในหน่วยงาน และมีกลวิธีในการจัดการกับวัฒนธรรมการเรียนรู้ในที่ทำงานเชิงลบได้อย่างไร ด้านใดของความเป็นมืออาชีพที่มีแนวโน้มที่จะประสบ เริ่มจากเขียนรายการแนวคิดที่อาจช่วยให้องค์กรสามารถนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการ แนวคิดเชิงปฏิบัติสำหรับการพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย ชุดการเรียนรู้ เช่น สำหรับการศึกษาหลังการคัดเลือก แผนการให้คำปรึกษา การฝึกสอนหรือฝึกประสบการณ์เพิ่มเติม การนิเทศงาน การสร้างการมีส่วนร่วมจากโครงการ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

สรุปวิจารณ์หนังสือ

หนังสือเล่มนี้มีความน่าสนใจในเรื่องของการทำให้ผู้อ่านเห็นถึงการใช้คำว่า “การคิดแบบวิจารณ์ญาณ” สามารถนำไปสู่การปฏิบัติในด้านของการเรียน การทำงานอย่างไร ซึ่งบทความวิจารณ์นี้ อาจไม่ได้กล่าวถึงกระบวนการอย่างครอบคลุมทั้งหมด แต่หากผู้สนใจสามารถนำแบบฝึกหัดหรือกรอบแนวคิดที่นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้สำหรับตนเอง กลุ่ม จนถึงระดับองค์กร นอกจากนั้นในฐานะที่ผู้เขียนบทวิจารณ์อยู่ในงานด้านการศึกษาสังคมสงเคราะห์ โดยทั่วไป การเรียนรู้ทางสังคมสงเคราะห์จะต้องประเมินจากบทสะท้อนการเรียนรู้ของนักศึกษาแต่บางครั้งก็อาจมีประเด็นที่ให้นักศึกษาวิเคราะห์อาจจะต้องเน้นให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ด้วยการฝึกคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นหนังสือเล่มนี้ได้ให้ความสำคัญกับการสะท้อนคิดที่เน้นว่าควรให้เกิดขึ้นเป็นวัฒนธรรม หรือนิสัยในการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้ปฏิบัติงานทางด้านสังคมสงเคราะห์ทุกคนโดยเฉพาะภายหลังการทำงานต้องสะท้อนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมไปถึงการสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการสะท้อนการเรียนรู้ในงานของแต่ละคนไม่ใช่การถูกคุกคามหรือถูกจับผิด แต่เป็น

การเรียนรู้ช่องว่างและโอกาสในการพัฒนาจากการปฏิบัติในรูปแบบเดิมที่อาจยึดถือปฏิบัติกันมา อย่างไรก็ตามหนังสือเล่มนี้ยังให้ข้อคิดสำคัญสำหรับการใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานด้วยคำถามง่ายๆ ที่ว่า คุณรู้หรือไม่ว่าคุณไม่รู้อะไร คุณแน่ใจได้ไหมว่าคุณไม่ได้พลาดบางสิ่งที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน คุณจะทราบข้อมูลเพิ่มเติมได้อย่างไร แหล่งที่มาของข้อมูลของคุณคืออะไร ใครจะเป็นผู้ให้คำตอบ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้นักสังคมสงเคราะห์ได้ใช้ประเมินเพื่อการตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ดีหากมีผู้สนใจที่จะอ่านและศึกษาอาจจะมีบางอย่างที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเรียนรู้ของไทยที่บางส่วนอาจเน้นการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจมากกว่าการให้เกิดการวิพากษ์ และการปฏิบัติงานที่ต้องทำตามรุ่นพี่หรือหัวหน้าในหน่วยงาน ดังนั้น แนวทางที่นำเสนอหนังสือเล่มนี้จึงเหมาะกับการนำมาประยุกต์ใช้กับตนเองในการเรียนและการทำงานก็จะเป็นสิ่งที่ตอบโจทย์กับแนวทางจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมไปถึงการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ร่วมกันที่สอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรมของสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

Rutter, L., & Brown, K. (2020). *Critical thinking & professional judgement for social work*. London: Learning Matters, an imprint of SAGE Publications Ltd.